

Семенко Світлана

кандидатка філологічних наук,
професорка, завідувачка
кафедри журналістики
Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка

**ВИСВІТЛЕННЯ ТЕМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЛЯ
ПОЛТАВСЬКИМИ ОНЛАЙН-ВИДАННЯМИ «ЗМІСТ» І
«ПОЛТАВСЬКА ХВИЛЯ» КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРОФЕСІЙНИХ
СТАНДАРТІВ ЖУРНАЛІСТИКИ**

Якісні регіональні медіа є платформою для обговорення та вирішення важливих соціально значущих проблем у громаді. Однією з таких вкрай болючих проблем є тема домашнього насилля, яка через свою нездорову масштабність побутування в українському суспільстві систематично й фахово висвітлюється у провідних полтавських онлайн-виданнях «Полтавська Хвиля» і «Зміст». У своїх медіаматеріалах журналісти обох видань не лише інформують жителів Полтави й Полтавщини про негативне суспільне явище, яким є домашнє насильство, а й ведуть активну боротьбу проти вкорінених у суспільстві стереотипів, пов'язаних із проявами домашнього насилля.

Так, у звіті про роботу Полтавської обласної прокуратури за перше півріччя 2024 року маємо статистичні дані: кількість правопорушень пов'язаних із домашнім насильством зросла на 46 % (з 215 до 314 випадків). Внаслідок дій кривдників потерпіли 263 жінки та 14 дітей. До судів області направили 255 обвинувальних актів щодо людей, які вчиняли домашнє насильство. Наведена статистика засвідчує, що проблема домашнього насильства в Україні під час воєнного стану не втратила своєї актуальності.

Припускаємо, що збройний конфлікт загострює проблему насильства, оскільки агресія, зміна звичного ритму життя, необхідність пристосовуватися до нових обставин життя можуть бути тими факторами, які впливають на вчинення домашнього насильства.

26 серпня 2024 року на сторінках інтернет-видання «Зміст» у публікації Альони Ягольник «Кривдників, які вчиняли домашнє насилля, притягують до відповідальності» наводяться такі дані за 2024 рік: «З початку року до поліції надійшло 2 тис. 300 повідомлень про домашнє насильство. На кривдників склали адмінпротоколи та забороняли наближатися до постраждалих. За 4 місяці 2024 року на порушників склали 1 тис. 950 протоколів. Також стосовно кривдників відкрили 33 кримінальні провадження. Наразі понад 5 тисяч людей, які вчиняли домашнє насильство, перебувають на профілактичних обліках правоохоронців області. Також стосовно кривдників винесли 1 тис. 518 термінових заборонних приписів» [1].

На жаль, проблема домашнього насильства для українського суспільства була в останні десятиліття актуальною та поширеною, що змусило Україну вносити законодавчі зміни у сфері домашнього насильства.

Зокрема, у 2018 році був прийнятий та набув чинності Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а також внесено низку законодавчих змін до Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України, а також Кодексу України про адміністративні правопорушення в частині притягнення до відповідальності за домашнє насильство.

Наразі до правоохоронних органів звертаються не тільки постраждалі, але й особи в інтересах самих постраждалих, що означає те, що поступово українське суспільство відходить від нарративу «моя хата з краю», а домашнє насильство перестає бути особистою справою

кожного/ї. Позитивно, що наративи на кшталт «сама винна», «ти ж знаєш, що це його нервує», що зводиться до звинувачення постраждалої у тому, що трапилося, відтепер вже викорінюються та поступово втрачають свою актуальність.

Медіа не лише інформують, а й здатні формувати суспільну думку та боротись із вкоріненими в суспільстві стереотипами.

Українські медіа можуть допомогти боротися проти означеної проблеми, перш за все, повертаючи її в порядок денний та інформуючи про неї суспільство.

Позитивно, що на сторінках провідних полтавських інтернет-видань висвітлення теми домашнього насильства має системний, а не принагідний характер, скажімо, коли матеріали аналізованої тематики з'являються в період проведення щорічної Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства» (з 25 листопада до 10 грудня) чи 25 листопада у Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок.

Полтавські медійники і медійниці чітко дотримуються збереження анонімності потерпілих від домашнього насилля, навіть усупереч героїв чи героїнь публікацій, які не заперечують проти розкриття своєї особи, керуючись емоційним запалом поквитатися з кривдником чи кривдницею, а не раціональною оцінкою можливих наслідків своїх «одкровенень».

У багатьох матеріалах журналістами / журналістками чи залученими експертами / й експертками в доступній для аудиторії формі пояснюються види насильства, його причини та наслідки, розвінчуються найбільш поширені стереотипи про суспільну роль жінки й чоловіка, наголошується на видах допомоги постраждалим, й водночас зацентровано увагу на термінах покарання і притягнення до відповідальності кривдників. Зокрема у публікаціях «Полтавської хвилі» «Побиття, образи, секс і гроші – розповідаємо про домашнє насилля», «Кожна п'ята дитина в Україні є жертвою сексуального

насильства», «Б'є – значить НЕ любить»: полтавці звернулися до жертв домашнього насильства», «Б'є, значить, любить: психологиня розповіла про форми домашнього насильства та про те, чи варто одразу тікати» (Анатолій Кривошاپко «Полтавська хвиля»)) представлено ключові поняття, які стосуються домашнього насилля, у доступній формі пояснюється алгоритм дій для потерпілих від домашнього насилля. Серед аналізованого масиву публікацій, що стосуються теми домашнього насилля в аналізованих інтернет-виданнях не має жодної, в якій би надмірний драматизм і надлишкові деталі призвели б постраждалих до ретравматизації.

Спільним для всіх матеріалів на тему домашнього насильства є й інформаційний блок, в якому вказано адреси й телефони організацій і служб, куди може звернутися кожний / кожна, опинившись у ситуації насильства.

Наприклад: «У випадку домашнього насильства слід викликати поліцію за телефоном 102 або звернутися особисто до найближчого відділу поліції та подати заяву». Або: «Наразі на базі Урядового контактного центру діє спеціалізована гаряча лінія для постраждалих від домашнього насильства – 1547. Також можна звернутися на телефонну лінію Полтавської ОВА: 0800502230». Чи: Якщо ви потребуєте допомоги, то звертайтеся на лінію 102 або до Притулку для жінок, який діє при БО «Світло надії».

Прикметно, що журналісти й журналістки «ЗМІСТу» й «Полтавської хвилі» у медіатекстах про домашнє насилля беруть за основу реальні історії людей, доповнюють матеріали історіями успіху.

У розлоговому інтерв'ю кореспондентки «Полтавської Хвилі» Ярослави Фоніної з колишньою керівницею Притулку для жінок від благодійної організації «Світло Надії» Оленою Чикуровою (нині медикиня 18-ї окремої бригади армійської авіації) «Вона до нас приїхала з животом, дітьми і в жахливому стані. Частина її руки не

працювала, два пальці відрубані»: де полтавки шукають порятунку» у доступній формі розкривається небезпека, яку несе в собі домашнє насилля, доноситься ключовий меседж: жодна форма насилля немає права на виправдання.

У публікації маємо реальні історії потерпілих від домашнього насилля, передані без надмірної драматизації та віктимізації, підсилені коментарями Олени Чикурової, директорки полтавського Притулку для жінок.

Журналістка висвітлює історії успіху жінок, котрі наважились і звернулися по допомогу фахівців полтавського Притулку для жінок і змінили на краще своє життя, а часто й життя своїх дітей. Наведені в тексті історії викликають довіру в аудиторії інтернет-видання, бо ними поділилася фахівчиня-надавачка послуг із реабілітації постраждалих від домашнього насильства.

Варто зазначити, що публікацію логічно доповнюють фото, що зроблені з дотриманням вимог незавдання шкоди героям публікації: журналістка не показує обличчя жінок і дітей, бо має чітке розуміння: у «притулку живуть жінки та діти, яким стало небезпечно жити вдома». Висвітлюють полтавські журналісти й журналістки боротьбу з випадками домашнього насилля й профілактикою його проявів у територіальних громадах Полтавщини («У Семенівській громаді створили службу протидії домашньому насильству» (Анатолій Кривошакко «Полтавська хвиля»); «На Лубенщині відкривають притулок для постраждалих від насильства» (Єгор Рудь «Полтавська хвиля», «У місті на Полтавщині запрацював кабінет для жінок, постраждалих від насильства» (Євгенія Мазниця, «Полтавська хвиля»)).

Так, у статті Альони Ягольник («Зміст») «Жителі 22 громад Полтавщини скаржилися на домашнє насилля наведені конкретні факти й цифри випадків різного виду насильства у громадах Полтавщини:

31 – про вчинення насильства над дітьми;

17 – про вчинення насильства над жінкою з дитиною;

5 – про вчинення насильства над жінкою;

3 – про вчинення насильства над чоловіком та дітьми в родині.

Наголошується, що у 2024 році звернення щодо домашнього насилля надходили з усіх районів Полтавщини та охопили 22 громади. Найбільше випадків зафіксували в Кременчуцькій, Полтавській, Кобеляцькій та Карлівській громадах. Всі питання опрацювали правоохоронці спільно з відповідними підрозділами територіальних громад» [1].

Полтавські онлайн-видання систематично висвітлюють державні й громадські ініціативи щодо боротьби з проявами домашнього насилля: «Створили додаток для жертв сімейного насильства» (Ярослава Фоніна «Полтавська хвиля»), «У Полтаві створюють програму для роботи з кривдниками: перші дев'ять очікують на перевиховання» (Яніни Мурдзи «Зміст»), «Постраждалим від домашнього насилля пропонуватимуть тимчасовий прихисток у готелях Полтави» (Альона Ягольник «Зміст»). Так, в останній наголошується: «Люди, які звернулися до поліції через домашнє насильство, можуть 3 доби безоплатно проживати в готелях Полтави разом з дітьми до розв'язання правових питань [1].

Потім їм пропонують притулок для жінок, де вони можуть перебувати до 3 місяців. Також можна залишитися у кризовій кімнаті на 10 діб й отримати допомогу кваліфікованого соціального працівника, психолога та юриста. Про це мають інформувати поліцейські, які обслуговують виклики про домашнє насильство. Бронювання місць в готелі та реалізацію інших соціально-правових заходів забезпечують фахівці Благодійної організації «Світло надії».

Медійники полтавських онлайн-видань «ЗМІСТ» і «Полтавська хвиля», пишучи про домашнє насильство неухильно дотримуються стандартів професійної діяльності, уникаючи оціночних суджень і власних роздумів.

Журналісти й журналістки обох видань інформацію про ситуацію з насильством підкріплюють конкретними даними чи фаховими коментарями, уникаючи тверджень, за якими не стоять конкретні факти; чітко дотримуються стандарту приватності.

Під час аналізу контенту «ЗМІСТу» й «Полтавської хвилі» не виявили жодної публікації, в якій би не дотримувалися етичні принципи та відтворювалися небезпечні стереотипи.

Отже, журналістські матеріали «ЗМІСТУ» й «Полтавської хвилі» не лише допомагають жителям Полтавської громади розірвати коло насильства свідкам і постраждалим, а й сприяють попередженню майбутніх випадків насильства. Ключовим меседжем публікацій аналізованих видань є неприйняття жодної форми насилля.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сайт онлайн-видання «ЗМІСТ» // Режим доступу – <https://zmist.pl.ua/news>
2. Сайт онлайн-видання «Полтавська хвиля » // Режим доступу – <https://poltavawave.com.ua/>